

บทคัดย่อ

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในพื้นที่เกาะพะงัน 2) จัดกลุ่มภูมิปัญญาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) ตรวจสอบและสังเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลเกาะพะงันและตำบลบ้านใต้ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและจัดกลุ่มภูมิปัญญา คัดเลือกแบบเจาะจงหมู่บ้านละ 10 – 12 คน จากเจ้าของภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป กลุ่มตัวอย่างในการสังเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในพื้นที่ ปรากฏชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า พื้นที่เกาะพะงันความเจริญทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนใหญ่มาจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอย่างเหมาะสม ทั้งในทะเล และบนบก ทรัพยากรเหล่านี้ใช้แล้วเสื่อมสภาพไปตามลำดับ ดังนั้นเมื่อการท่องเที่ยวมีมากขึ้น ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวก็จะลดหรือเสื่อมสภาพลง แสดงให้เห็นถึงความไม่ยั่งยืนทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในปัจจุบันจึงมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่มีในชุมชนเพื่อนำมาบริหารจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต่างให้ความสนใจ สามารถนำมาใช้เพื่อจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวแบบต่าง ๆ ได้ การศึกษา และจัดกลุ่ม พบว่าภูมิปัญญาที่สำคัญของเกาะพะงัน ประกอบด้วย ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับมะพร้าว การกินห่อ เลี้ยงสัตว์ ผลิตภัณฑการทำกะปิ บ้านทอ นายปาน อาชีพการประมง วิถีชีวิตพื้นบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ การทำเกษตรอินทรีย์ และหัตถกรรม ศิลปกรรมจากวัสดุท้องถิ่น การตรวจสอบ และสังเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวโดยใช้ภูมิปัญญา ของตัวแทนผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้กำหนดเส้นทางท่องเที่ยว 5 เส้นทาง คือ (1) เส้นทางชมความมหัศจรรย์แห่งมะพร้าว “ศูนย์ภูมิปัญญาเกี่ยวกับมะพร้าว” (2) เส้นทางกินห่อในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ (3) เส้นทางท่องเที่ยวทะเล “วิถีชาวประมงอ่าวโฉลกหล้า” (4) เส้นทางศึกษาวิถีชีวิตพื้นบ้านทะเล และการเดินป่า (5) เส้นทางศึกษาเกษตรอินทรีย์ “วิถีอินทรีย์ วิถีพะงัน” การศึกษาข้อมูลความสนใจในเส้นทางการท่องเที่ยวโดยภูมิปัญญาเป็นฐานของนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21.30 ปี(47.3%) มาจากทวีปยุโรป(71.0%) มากับเพื่อนเป็นกลุ่ม ๆ (38.4%) และพักอยู่ในช่วง 1 สัปดาห์ (50.6%) พบว่า เส้นทางมหัศจรรย์แห่งมะพร้าวความสนใจอยู่ในระดับมาก(28.2%) เส้นทางกินห่ออยู่ในระดับปานกลาง (30.2%) เส้นทางประมงไป-กลับอยู่ในระดับปานกลาง(30.2%) เส้นทางประมงค้างคืนอยู่ในระดับปานกลาง(29.4%) เส้นทางศึกษาวิถีชีวิต

ชายฝั่งอยู่ในระดับมาก(30.6%)เส้นทางท่องเที่ยวภูเขาอยู่ในระดับปานกลาง(26.5%) และเส้นทางเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง(27.8%)

คำค้น : ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การท่องเที่ยว

Abstract

The purposes of this study is to study local wisdom information in Koh Pha Ngan, to group local wisdom affecting tourism, and to examine and synthesis of local wisdom affecting tourism. This research employed action research. The population were local people in Koh Pha Ngan and Baantai districts. The participants were a group of 10-20 people from the selected villages (local philosophers, heads of each village, and villagers). The samples to analyze the route were entrepreneurs, local philosophers and local people which were selected by using purposive sampling. Data were collected from document analysis, direct observation, interviews, and group discussions. Data were analyzed by using content analysis, mean, and standard deviation.

The research found that Koh Pha Ngan is a popular tourist attraction according to its natural resources both inland and sea. However, natural resources does not last forever, therefore the study to maintain and manage the resource for sustainable tourism that is important and local wisdom is one of the keys to promote future tourist management. It was also found that local wisdom of Koh Pha Ngan involved coconut, party wrap, party, shrimp paste and fishery in Baan Tong Nai Pan, local lifestyle, cultures and traditions, organic agriculture, and handicrafts. The study illustrates five tourism routes: 1) route of the miracle of coconut, 2) Party patch for any occasions 3) sea route “fisherman lifestyle in Chaloklam Bay”, 4) study route of local lifestyle and trekking, and 5) organic agriculture route “organic style Pha Ngan style”.

The data shows that tourists are ranged in age of 21.30 years old (47.3%). They are from Europe (71%) and accompany by group of friends (38.4%). They stay for about 1 week (50.6%). Tourists were interested in route of the miracle of coconut at a high level (28.2%) follow by party patch (30.2%), one-day sea route (30.2%), stay overnight sea route (29.4%), local lifestyle route (30.6%), mountain route (26.5%), and organic agriculture route (27.8%) respectively.

Keyword : local wisdom, tourism